

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniams tikslais, jei nurodomas šaltinis.
© Lietuvos bankas, 2016

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
Tel. (8 5) 268 0029, faksas (8 5) 268 0038

www.lb.lt
info@lb.lt

2016 m. gruodžio 14 d.¹

2016 m. trečiąjį ketvirtį bankų sektoriuje paskelbta apie artėjančius pokyčius – numatomą dviejų rinkos dalyvių konsolidaciją Baltijos šalių mastu. Nuo 2017 m. įsigaliosiantys Bankų įstatymo pakeitimai sudarys palankesnes sąlygas naujiems rinkos dalyviams įeiti į bankų rinką. Ataskaitiniu laikotarpiu bankų veikla ir toliau buvo tvari, o turtas stabiliai augo, daugiausia dėl didėjančios paskolų portfelio vertės – aktyviau skolinosi tiek įmonės, tiek ir namų ūkiai. Pusę namų ūkių paskolų pokyčio sudarė būsto paskolų augimas. Bankų turto augimas daugiausia finansuotas tebedidėjusiais klientų indėliais – bankuose laikoma suma pirmą kartą šiemet kirto 17 mlrd. Eur ribą ir pasiekė naują rekordinį lygį. Bankai turi sukaupę pakankamas likvidaus turto atsargas, o likvidžiojo turto kokybė tebėra aukšta. Bendra kapitalo būklė bankų sistemoje buvo tvari, bankai vykdė priežiūrinius reikalavimus. Mažesniais kapitalo pakankamumo rodikliais pasižymėję patronuojančiųjų institucijų neturintys bankai skyrė papildomą dėmesį kapitalo stiprinimui, tačiau kai kuriems rinkos dalyviams šis klausimas tebėra aktualus. Lietuvoje veikiančių bankų ir užsienio bankų skyrių bendras pelnas per 2016 m. pirmus tris ketvirčius padidėjo, o didžioji rinkos dalyvių dalis veikė pelningai. Netrukus bankai privalės sudaryti galimybę klientams visas būtinausias paslaugas gauti už prieinamą kainą. Naujasis nekilnojamojo turto kreditavimo įstatymas numato bankų klientams nemažai palankių naujovių. Nenorintiems skolintis klientams įsteigta Lietuvos banko apsauga „Stop vartojimo kreditams“.

1. POKYČIAI BANKŲ SEKTORIUJE

Lietuvos bankų sektorius rengiasi pokyčiams – greta stebimos konsolidacijos atsiranda niša naujiems dalyviams. Nuo 2017 m. sausio 1 d. įsigaliosiantys Lietuvos Respublikos bankų įstatymo pakeitimai sudaro palankesnes sąlygas naujiems bankų sistemos dalyviams įeiti į rinką. Įstatymo nuostata numato galimybę steigti specializuotą banką paprastesnėmis sąlygomis. Toks bankas nuo šiuo metu veikiančių bankų skirsis mažesniu pradiniu kapitalo reikalavimu (1 mln. Eur vietoj 5 mln. Eur), tačiau negalės teikti investicinių paslaugų. Visais kitais aspektais tokia institucija, gavusi banko licenciją, nesiskirtų nuo jau esamų bankų ir jai galiojūt tokie patys priežiūriniai reikalavimai.

Įsibėgėjęs 2016 m. trečiajam ketvirčiui apie ketinimus vienyti jėgas ir steigti universalų Baltijos šalių banką paskelbė Norvegijos bankas DNB ASA ir Švedijos bankas *Nordea Bank*, AB. Šiuo metu bankai kartu intensyviai rengiasi jungimuisi ir palaiko ryšį tiek su nacionalinėmis Baltijos ir Šiaurės šalių priežiūros institucijoms, tiek su Europos Centrinio Banku (ECB). Pastarasis yra atsakingas už tiesioginę Lietuvoje veikiančios AB DNB banko priežiūrą.

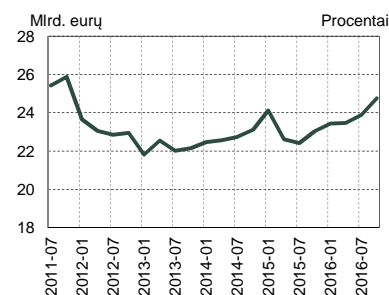
2016 m. spalio 1 d., palyginti su ankstesniu ketvirčiu, Lietuvos bankų sektoriaus dalyvių skaičius nesikeitė. Šalyje veikė 6 bankai ir 8 užsienio bankų filialai (priežiūros tikslais gaunamos 7 filialų ataskaitos, nes *Telia Finance* AB Lietuvos filialas „*Telia Finance Lietuva*“ kol kas veiklos nevykdo).

2. TURTAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI

2016 m. trečiąjį ketvirtį bankų turto pokyčius lėmė augęs paskolų portfelis ir likvidumo atsargos valdymo sprendimai. Visas bankų turtas 2016 m. spalio 1 d. sudarė 24,8 mlrd. Eur ir per ketvirtį padidėjo 861 mln. Eur (3,6 %). Šiek tiek daugiau nei pusę šio pokyčio sudarė ir toliau besiplėtusi bankų paskolų portfelio grynoji vertė, ji padidėjo 471 mln. Eur (2,7 %) – panašia apimtimi kaip ir bankų klientų indėlių suma. Kita pokyčio dalis daugiausia susijusi su keleto didžiųjų bankų taktiniais sprendimais likvidumo atsargos ir lėšų valdymo srityse. Dėl šios priežasties bankų turto

1 pav. Bankų sektoriaus turtas

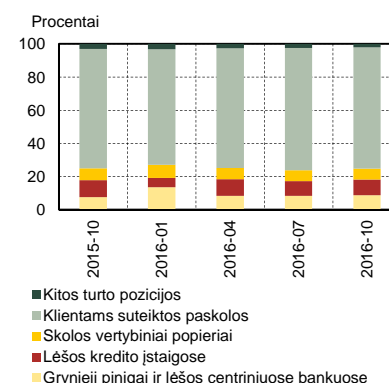
(2011 m. liepos 1 d.–2016 m. spalio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

2 pav. Turto struktūra

(2015 m. spalio 1 d.–2016 m. spalio 1 d.)

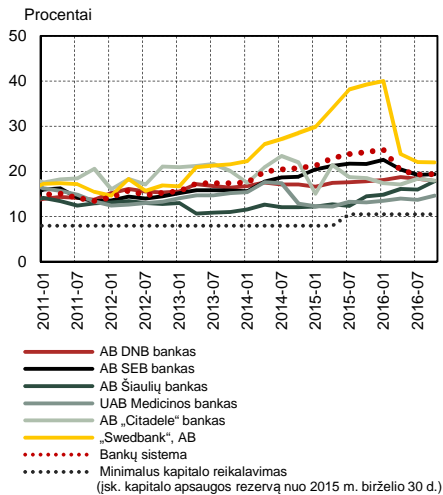

Šaltinis: Lietuvos bankas.

¹ Sistemos dalyviams dėl svarbių priežasčių pakoregavus ataskaitas, apžvalgos duomenys po šios datos gali būti atnaujunami.

3 pav. Bankų kapitalo pakankamumo rodikliai

(2011 m. sausio 1 d.–2016 m. spalio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

1 lentelė. Bankų kapitalo pakankamumo rodikliai

(2016 m. rugsėjo 30 d.)

	Kapitalo pakankamumo rodiklis	Pokytis per ketvirtį
	proc.	proc. p.
AB DNB bankas	17,9	-0,5
AB SEB bankas	19,4	0,1
AB Šiaulių bankas	17,8	1,8
UAB Medicinos bankas	14,7	0,9
AB „Citadele“ bankas	18,0	-0,4
„Swedbank“, AB	22,0	-0,1
Bankų sistema	19,4	0,1

Šaltinis: Lietuvos bankas.

2 lentelė. Bankų padengimo likvidžiuoju turto rodikliai

(2016 m. rugsėjo 30 d.)

	Padengimo rodiklis	likvidžiuoju turto
		proc.
AB DNB bankas	165,2	
AB SEB bankas	173,5	
AB Šiaulių bankas	306,6	
UAB Medicinos bankas	334,8	
AB „Citadele“ bankas	134,6	
„Swedbank“, AB	258,6	
Bankų sistema	231,8	

Šaltinis: Lietuvos bankas.

pozicijos centriniame banke augo 152 mln. Eur (9,5 %), kredito įstaigose – 241 mln. Eur (11,5 %). Kiti turto straipsniai šių metų trečiąjį ketvirtį kito mažiau ir neturėjo reikšmingos įtakos bendram bankų turtui.

Toliau augo bankų įsipareigojimai klientams. Bankų įsipareigojimai 2016 m. trečiąjį ketvirtį padidėjo 788 mln. Eur (3,6 %) – iki 22,6 mlrd. Eur. Klientų indėlių suma išaugo 599 mln. Eur (3,6 %). Kita įsipareigojimų pokyčio dalis – 247 mln. Eur (6,0 %) išaugę kreditų įstaigų indėliai. Šis pokytis susijęs ir su bankų turto pokyčiais dėl jau minėtų taktinių bankų likvidumo valdymo sprendimų. Kiti bankų įsipareigojimų straipsniai sudaro vos 4 proc. visų sistemos įsipareigojimų ir reikšmingos įtakos pokyčiams neturėjo.

3. REIKALAVIMŲ VYKDYMAS

Bankų sistemos kapitalo būklė tebėra stabili, tačiau esama rinkos dalyvių, kuriems kapitalo stiprinimas yra aktualus. Bendras bankų sistemos kapitalo pakankamumo rodiklis 2016 m. spalio 1 d. siekė 19,4 proc. ir buvo 0,1 proc. punkto didesnis nei antrąjį ketvirtį. Antrąjį ketvirtį 3 iš 6 šalyje veikiančių bankų kapitalo pakankamumo rodikliai gerėjo (žr. 1 lentelę). Didžiųjų bankų kapitalo būklė ir toliau yra stabili. Mažesniais kapitalo pakankamumo rodikliais pasižymėję mažesni patronuojančiųjų institucijų neturintys bankai skyrė papildomą dėmesį kapitalo stiprinimui, tačiau kai kuriems bankams šis klausimas vis dar yra aktualus. Nepaisant nedidelio sumažėjimo pastarąjį ketvirtį, „Swedbank“, AB, kapitalo pakankamumo rodiklis tebėra didžiausias rinkoje, trečiojo ketvirčio pabaigoje jis sudarė 22,0 proc., mažiausias – UAB Medicinos banko – 14,7 proc. Trečiąjį ketvirtį AB Šiaulių bankas savo kapitalo bazę sustiprino 27 mln. Eur įskaitydamas pusmečio pelną.

Bankai vykdė nustatytus kapitalo reikalavimus. Visi Lietuvoje veikiančios bankai trečiąjį ketvirtį vykdė tiek minimalų bendrojo kapitalo pakankamumo reikalavimą (8,0 %), tiek atitinkamą kapitalo reikalavimą, įskaitant 2,5 proc. kapitalo apsaugos rezervą (iš viso 10,5 %). Bankai vykdė ir individualius papildomus kapitalo reikalavimus, nustatytus atliekant jų priežiūrinių tikrinimą ir vertinimą. AB Šiaulių bankui šiuo metu galioja 12,5, AB „Citadele“ bankui – 14,5, UAB Medicinos bankui – 13,9 proc. kapitalo reikalavimas. ECB sprendimu trijų didžiųjų Lietuvos bankų individualūs bankų kapitalo normatyvai neskelbiami, tačiau šie bankai juos vykdo su pakankamomis atsargomis.

Nepaisant paskolų portfelio vertės augimo, bankų pritraukti finansiniai ištekliai leido padidinti likvidžiojo turto atsargą. 2016 m. trečiąjį ketvirtį bankų likvidžiojo turto kokybė tebebuvo labai aukšta, nes likvidųjų turtą sudarė itin aukštos kokybės ir likvidumo finansinės priemonės: gryniesi pinigai, Lietuvos banke laikomos lėšos ir Europos Sąjungos (ES) šalių vyriausybės vertybiniai popieriai. Bankų finansiniai ištekliai didėjo ir leido padidinti likvidžiojo turto atsargą, nors ir buvo aktyviai kredituojama. Trečiąjį ketvirtį bankai finansinių lėšų pritraukė iš pagrindinių šaltinių – klientų ir patronuojančiųjų bankų indėlių. Bankų sistemos priklausomybė nuo viešojo sektoriaus finansavimo vis dar buvo nereikšminga. Stebėdamas likvidumo padėtį bankuose ir siekdamas įsitikinti, kad bankai užtikrina naujųjų likvidumo reikalavimų vykdymą, Lietuvos bankas nuolat vertina ketvirtosios Kapitalo reikalavimų direktyvos ir Kapitalo reikalavimų reglamento nuostatomis nustatyto pagrindinio likvidumo indikatorius – padengimo likvidžiuoju turto rodiklio (angl. *liquidity coverage ratio*, LCR) reikšmes. Nagrinėjamu laikotarpiu bankai pirmą kartą oficialiai pateikė pagal deleguotąjį aktą atnaujintas padengimo likvidžiuoju turto ataskaitas, kuriose, priešingai nei ankstesnėse ataskaitose, jau yra apskaičiuotas LCR rodiklis. Ataskaitose apskaičiuotasis LCR rodiklis nesiskiria nuo ankstesnių Lietuvos banko atliktų skaičiavimų. Visuose šalyje veikiančiuose bankuose nustatytas rodiklis ir toliau buvo aukštas ir vykdomas su pakankama atsarga –

2016 rugsėjo 30 d. bankų sistemos rodiklis sudarė 231,8 proc. (minimalus reikalavimas – 100 %) (žr. 2 lentelę).

4. PASKOLŲ PORTFELIS²

Paskolų portfelio pokyčiai

Bankų klientų paskolų portfelis kito šiek tiek santūriau, bet metinis augimas tebėra spartus. Bankų klientams suteiktų paskolų portfelio grynoji vertė³ per 2016 m. trečiąjį ketvirtį išaugo 471 mln. Eur (2,7 %) – iki 18,1 mlrd. Eur. Pats pokytis buvo truputį santūresnis nei antrąjį ketvirtį, kai paskolų portfelio vertė padidėjo 654 mln. Eur, o patį augimo tempą atskaitinį laikotarpį galima vertinti kaip tvarų. Paskolų portfelio grynosios vertės pokytį beveik lygiomis dalimis pasidalijo namų ūkiai ir įmonės. Įmonių paskolų portfelio vertė per trečiąjį ketvirtį išaugo 265 mln. Eur (3,2 %), namų ūkių – 205 mln. Eur (2,6 %). Paskolų valdžios sektoriaus institucijoms ir kitoms finansų bendrovėms portfelio vertės kito nedaug, o bendras šių dviejų segmentų poveikis paskolų portfeliui nagrinėjamu laikotarpiu buvo neutralus. Šiek tiek labiau nei įprasta šiuo laikotarpiu išsiskyrė būsto paskolos. Jų portfelio grynoji vertė per tris mėnesius išaugo 125 mln. Eur (2,0 %) ir lėmė daugiau nei pusę paskolų namų ūkiams padidėjimo per trečiąjį ketvirtį. Metiniai grynosios portfelio vertės augimo tempai⁴ buvo tokie: visų klientams suteiktų paskolų – 9,2, namų ūkiams suteiktų paskolų – 7,4, suteiktų įmonėms paskolų – 10,3 proc. Paskolos būstui įsigyti augo 5,8 proc. per metus. Per 2016 m. pirmus tris ketvirčius bankų paskolų portfelio vertė padidėjo 1,7 mlrd. Eur, 2015 m. atitinkamu laikotarpiu šis pokytis buvo 0,8 mlrd. Eur.

Bankų paskolų portfelis iš sąstingio pajudėjo maždaug 2015 m. viduryje ir iki šiol stebima aiški augimo tendencija. Vidutiniškai per pastaruosius pusantrų metų bankų paskolų portfelio vertės augimo tempas buvo kiek daugiau nei 2 proc. per ketvirtį, tačiau metinė plėtra buvo ganėtinai sparti – nuo 4 iki 9 proc. Lietuvos bankas šiuo metu paskolų rinkos būklę vertina kaip tvarią, tačiau ją nuolat stebi. Kilus susirūpinimui, kad padėtis paskolų rinkoje tampa netvari ir gali lemti padidėjusią riziką šalies finansiniam stabilumui, Lietuvos bankas turi priemonių rizikai ir jos galimam poveikiui sumažinti. Vienas iš jų – anticiklinio kapitalo rezervas, kurio norma šiuo metu yra 0 proc., ją Lietuvos bankas peržiūri kas ketvirtį.

Paskolų portfelio kokybė

Bankų sektoriaus paskolų kokybė toliau gerėjo. Neveiksnių skolos priemonių dalis per ketvirtį sumažėjo 0,5 proc. punkto ir 2016 m. spalio 1 d. sudarė 4,2 proc. Gerėjo tiek ne finansų bendrovėms, tiek namų ūkiams suteiktų paskolų kokybės rodikliai – neveiksnių paskolų dalis per ketvirtį sumažėjo atitinkamai 0,7 ir 0,5 proc. punkto ir sudarė 6,5 ir 5,3 proc. šių portfelio Tokį rodiklio pokytį lėmė paskolų portfelio augimas ir gerėjusi skolininkų būklė.

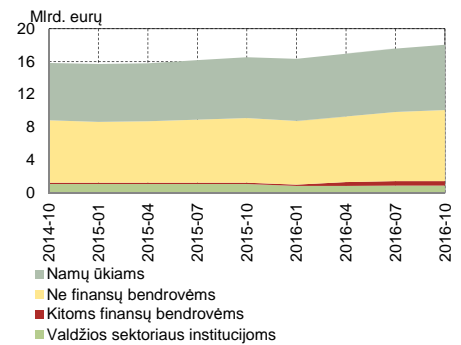
² Įskaitant išperkamosios nuomos (lizingo) portfelį.

³ Finansinėse ataskaitose nurodyta paskolų vertė, kuri nustatoma sumuojant paskolų likučius ir sukauptas palūkanas bei atimant sudarytus atidėjinius ir sukauptus mokesčius.

⁴ Tuo pačiu metu bankų ir kredito unių kredito šalies ekonomikai metinis augimas buvo toks: viso paskolų portfelio – 7,2, paskolų namų ūkiams – 7,6, įmonėms – 7,0, būsto paskolų – 6,7 proc. Čia naudojami PF] balanso statistikos duomenys, pakoreguoti dėl bankrutuojančių PF] pašalinimo iš statistikos ir kitų techninių veiksnių. Plačiau žr. 2014 m. gruodžio mėn. Lietuvos ekonomikos apžvalgos 2 priedą „PF] paskolų portfelio koregavimas atsižvelgiant į pokyčius dėl techninių veiksnių“ (http://www.lb.lt/lietuvos_ekonomikos_apzvalga_2014_m_gruodzio_men).

4 pav. Bankų paskolų portfelis

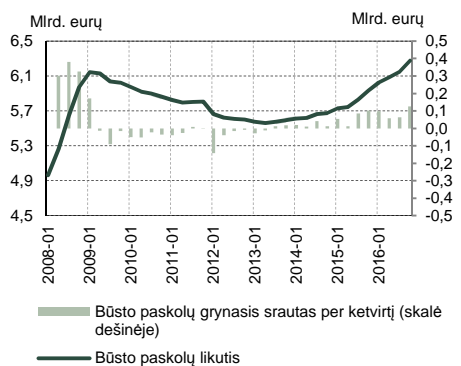
(2014 m. spalio 1 d.–2016 m. spalio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

5 pav. Būsto paskolų portfelis

(2008 m. sausio 1 d.–2016 m. spalio 1 d.)

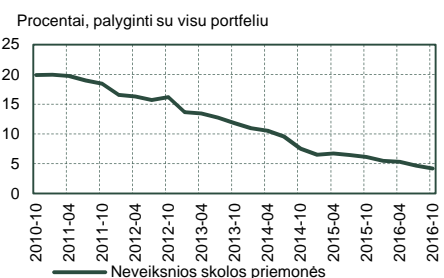

Pastaba: nuo 2014 m. spalio 1 d. būsto paskolos apima ir namų ūkiams suteiktas paskolas, skirtas investuoti į būstą savo reikmėms ar nuomai, įskaitant statybą ir remontą, todėl duomenys nėra visiškai palyginami su ankstesnių duomenų eilute.

Šaltinis: Lietuvos bankas.

6 pav. Paskolų kokybė

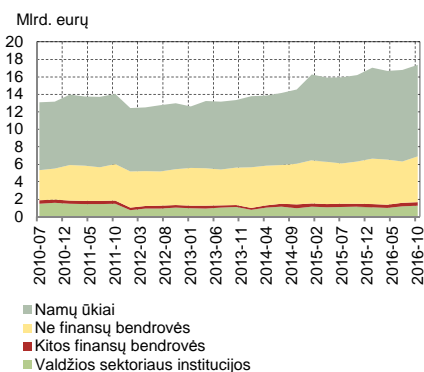
(2010 m. spalio 1 d.–2016 m. spalio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

7 pav. Indėlių suma

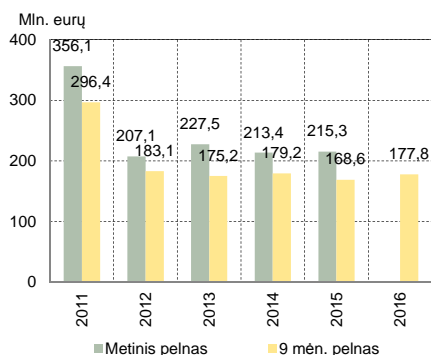
(2010 m. liepos 1 d.–2016 m. spalio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

8 pav. Bankų sektoriaus pelnas

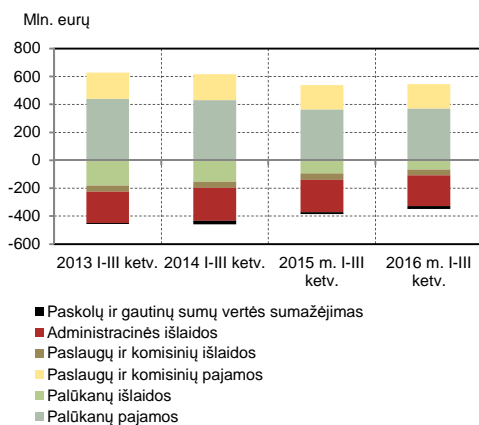
(2011 m. sausio 1 d.–2016 m. spalio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

9 pav. Pagrindiniai pajamų ir išlaidų straipsniai

(2013 m., 2014 m., 2015 m. ir 2016 m. spalio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

5. INDĖLIAI BANKUOSE

Bankuose laikomų indėlių suma pasiekė naujas aukštumas, tačiau namų ūkiai vasarą indėlius didino ne taip intensyviai. 2016 m. spalio 1 d. klientai bankuose laikė 17,4 mlrd. Eur indėlių – 599 mln. Eur (3,6 %) daugiau nei prieš ketvirtį. Nors augimo būta gana spartaus, o bankuose laikoma klientų indėlių suma pirmą kartą 2016 m. kirto 17 mlrd. Eur ribą ir buvo didžiausia per visą stebimą laikotarpį, namų ūkių indėlių suma padidėjo kukliai. Palyginti su antruoju ketvirčiu, namų ūkių indėliai išaugo vos 27 mln. Eur (0,3 %), tačiau išsiskyrė įmonės – jų indėliai per nagrinėjamą laikotarpį padidėjo 473 mln. Eur (10,0 %). Klientų indėliai sudaro absoliučiai didžiausią bankų įsipareigojimų dalį – 77 proc., iš jų didžiausia dalis – namų ūkių indėliai – 46 proc. visų įsipareigojimų. Indėliai buvo ir artimiausiu metu bus populiariausias lėšų laikymo finansinis produktas, o pats indėlių sumos didėjimas Lietuvos bankų sistemoje yra ilgalaikė tendencija. Tikėtina, kad truputį vangesnį gyventojų indėlių augimą trečiąjį ketvirtį galėjo nulėmti sezoniniai veiksniai, t. y. vasaros atostogų laikotarpis. Trečiąjį ketvirtį tvariai augo ir kitų klientų – valdžios sektoriaus institucijų ir kitų finansų bendrovių indėliai – atitinkamai 81 mln. Eur (6,9 %) ir 17 mln. Eur (4,2 %).

6. PELNINGUMAS IR VEIKLOS EFEKTYVUMAS

Lietuvos bankų sektoriaus veikla ir toliau yra pelninga. Bankai ir užsienio bankų filialai per 2016 m. 9 mėnesius uždirbo 177,8 mln. Eur pelno – 9,3 mln. Eur (5,5 %) daugiau nei per tą patį 2015 m. laikotarpį. Pelningai veikė 10 bankų ir užsienio bankų filialų, nuostolių patyrė 3 rinkos dalyviai. Šie metai kol kas buvo gana sėkmingi bankams – visus tris ketvirčius buvo galima matyti teigiamus pagrindinių bankų pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių pokyčius. Augo tiek grynosios palūkanų pajamos, tiek ir grynosios paslaugų ir komisinių pajamos. Be to, jau daugiau nei metai bankuose mažėja administracinės išlaidos – jos per 9 mėnesius susitraukė 11,7 mln. Eur (–5,1 %), daugiausia dėl mažėjančių personalo išlaidų (–8,0 mln. Eur, arba –5,9 %). Pelnui neigiamą įtaką darė 5 mln. Eur (36,2 %) didesnės paskolų vertės sumažėjimo išlaidos. Susumavus minėtas bankų pelno (nuostolio) ataskaitos eilutes, gaunamas daugiau kaip 45 mln. Eur geresnis rezultatas nei prieš metus, prie kurio labiausiai prisidėjo didesnės grynosios palūkanų pajamos. Tačiau bankų sektoriaus pajamas ir išlaidas šiemet veikė ir keletas vienkartinį veiksmų. Anksčiau šiais metais bankų sektoriuje fiksuoti pokyčiai, kurių nuostolis bus amortizuojamas ateinančiais ataskaitiniais laikotarpiais, pripažįstant su minėtais pokyčiais susijusią ekonominę naudą. Bankų sistemos rezultatai iš prekybai laikomo finansinio turto pirmus tris šių metų ketvirčius taip pat buvo prastesni tiek dėl rinkos sąlygų, tiek dėl atskirų investicinių sprendimų.

Bankai gavo naudą iš didėjančio paskolų portfelio ir mažesnių išlaidų indėlių draudimui. Bankų palūkanų pajamos per 2016 m. pirmus devynis mėnesius, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, padidėjo 8,6 mln. Eur (2,4 %) ir sudarė 371,4 mln. Eur. Mažėjo palūkanų išlaidos: per nagrinėjamą laikotarpį jos susitraukė 28,0 mln. Eur (–29,7 %) – iki 66,2 mln. Eur. Grynosios palūkanų pajamos išaugo 36,6 mln. Eur (13,6 %) – iki 305,2 mln. Eur. Tokie pokyčiai sietini su didėjančia bankų paskolų portfelio verte, kuri sukuria papildomas pajamas iš suteiktų paskolų palūkanų. Kita vertus, iš finansavimo pusės finansų rinkoje taip pat nėra reikšmingos įtampas – tarpbankinės palūkanų normos tebėra itin žemos, o tai lemia ir mažas indėlių palūkanų normas. Bankai šiemet gavo naudos dėl mažesnių įmokių į Indėlių draudimo fondą, pasikeitus įmokių skaičiavimo tvarkai, nustatytai pagal naują Indėlių garantijų sistemų direktyvą. Tai daugiausia ir prisidėjo prie mažesnių bankų palūkanų išlaidų. Šis faktas taip pat reiškia, kad kitąmet tokio palūkanų išlaidų mažėjimo jau nebus ir grynujų palūkanų pajamų augimui įtaką darys paskolų portfelio apimties pokyčiai.

Artėjant mokėjimo paslaugų krepšelio įsigaliojimui, bankai peržiūrino savo kainodarą. Paslaugų ir komisinių pajamos per 2016 m. pirmus devynis mėnesius, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, sumažėjo 1,1 mln. Eur (–0,6 %) ir sudarė 173,5 mln. Eur. Išlaidoms sumažėjus dar daugiau (3,0 mln. Eur, arba –6,5 %) – iki 42,7 mln. Eur, grynosios paslaugų ir komisinių pajamos padidėjo 1,9 mln. Eur (1,5 %) – iki 130,8 mln. Eur. Bendram bankų sistemos pelningumui šie pokyčiai neturėjo reikšmingos įtakos. Kol kas bankų pajamoms ir išlaidoms poveikio nedarė ir Lietuvos banko sprendimas įvesti būtiniausių mokėjimo paslaugų krepšelį, kurį bankai turės pasiūlyti klientams nuo 2017 m. vasario 1 d. Antrajam pusmečiui įsibėgėjęs bankai jau peržiūrino savo kainodarą ir kai kurie iš jų siūlė su numatomu krepšelio įvedimu susijusius produktus.

Bankų pelningumas ir efektyvumas toliau didėjo. Bankų turto grąža 2016 m. trečiajį ketvirtį, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, beveik nekito (0,01 proc. p.) ir siekė 0,99 proc. Nuosavybės grąža padidėjo 4,4 proc. punkto ir sudarė 12,37 proc. Kaip ir ankstesniais šiuo metų ketvirčiais, taip ir nagrinėjamąjį, tokį pelningumo rodiklių pokyčių skirtumą lėmė šiemet „Swedbank“, AB, beveik 500 mln. Eur dividendais išmokėta suma. Dėl to sumažėjo banko kapitalas ir kartu pagerėjo nuosavybės grąžos rodiklis. Per 2016 m. pirmus devynis mėnesius bankai veikė pelningai, o bendras filialų rezultatas buvo neigiamas⁵. Dėl didėjančių pajamų ir mažėjančių administracinių išlaidų efektyvumo rodiklis, rodantis bankų sąnaudų ir pajamų santykį, pastebimai pagerėjo: 2016 m. spalio 1 d. jo reikšmė sumažėjo 8,3 proc. punkto – iki 45,5 proc.

7. REGULIACINĖ APLINKA

Teisėkūra

Kredito įstaigų klientai turės galimybę už prieinamą kainą naudotis pagrindinės mokėjimo sąskaitos krepšeliu. Nuo 2017 m. vasario 1 d. bankai ir kredito unijos privalės sudaryti gyventojams galimybę visas būtiniausias mokėjimo paslaugas gauti už ne brangiau kaip 1,5 Eur per mėnesį, o nepasiturintiems – už 0,75 Eur. Į pagrindinės mokėjimo sąskaitos krepšelį įtrauktas platus spektras kasdinių mokėjimo paslaugų, vartotojai galės laisvai rinktis, ar naudotis pagrindinės mokėjimo sąskaitos paslaugų krepšeliu. Krepšelį sudaro: sąskaitos atidarymas, mokėjimo kortelės suteikimas, atsiskaitymai mokėjimo kortele, neribotas lėšų įskaitymas į sąskaitą, ne mažiau kaip 10 pervedimų eurais internetu kas mėnesį, išsiginčyti ne mažiau kaip 550 Eur per mėnesį banko bankomatų tinkle ar kredito unijos parinktu būdu, elektroninė bankininkystė ir pan. Nustatytos krepšelio kainos lubos galios iki 2017 m. pabaigos ir kasmet bus peržiūrimos atsižvelgiant į vidutinį gyventojui tenkančių vartojimo išlaidų kitimą.

Naujasis nekilnojamojo turto kreditavimą reglamentuojantis įstatymas numato nemažai bankų klientams palankių naujovių. 2016 m. lapkričio 10 d. Lietuvos Respublikos Seimo priimtas Lietuvos Respublikos su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymas įgyvendina *Direktyvą dėl vartojimo kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto* (2014/17/ES) (angl. *Mortgage Credit Directive*) ir nacionalinius pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo tobulinimo būsto kreditų teikimo srityje. Pagrindinės šio įstatymo naujovės:

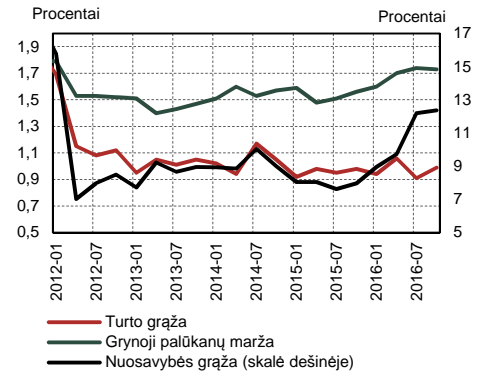
Pirma, siekiant, kad vartotojas galėtų lengvai ir paprastai palyginti kelių kredito davėjų pasiūlymus ir išsirinkti sau naudingiausią kreditavimo pasiūlymą, numatyta, kad kredito davėjai turi pateikti informaciją apie kredito sąlygas standartine forma.

Antra, siekiant, kad vartotojai nepriimtų skubotų sprendimų dėl ilgalaikių įsipareigojimų prisiėmimo, įstatyme nustatytas 30 dienų apsvaistymo laikotarpis, kurį kredito davėjas turi suteikti vartotojui iki kredito sutarties sudarymo, o po sutarties sudarymo kredito gavėjas privalo turėti 14 dienų laikotarpį pakeisti savo sprendimą ir atsisakyti jau sudarytos kredito sutarties.

Trečia, draudžiama kredito įstaigoms iš vartotojo reikalauti paskolos sutartį sudaryti kartu su kitais finansiniais produktais ar paslaugomis (gyvybės draudimo, investicinių ir pensijų kaupimo produktais), kurie vartotojui iš esmės nereikalingi ar nebūtinai, išskyrus tam tikras išimtis dėl įsigyjamo būsto draudimo ar dėl nemokamos sąskaitos, skirtos kredito įmokoms surinkti, atidarymo.

10 pav. Bankų pelningumo rodikliai ir grynoji palūkanų marža

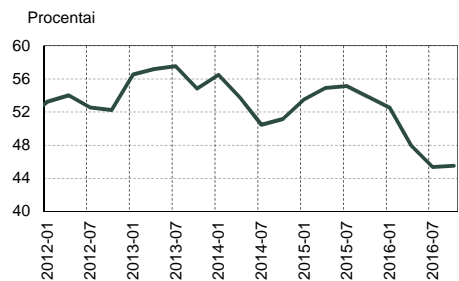
(2012 m. sausio 1 d.–2016 m. spalio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

11 pav. Bankų efektyvumo rodiklis (sąnaudų ir pajamų santykis)

(2012 m. sausio 1 d.–2016 m. spalio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

⁵ Nuosavybės grąžos rodiklis skaičiuojamas tik bankų, o skaičiuojant turto grąžos rodiklį įtraukiami ir užsienio bankų filialai.

Ketvirta, siekiant sumažinti ginčus dėl neaiškių kredito sutarčių sąlygų, nustatytas privalomas kredito sutarčių sąlygų sąrašas: šios sąlygos turėtų būti aptariamoms sudaromoje sutartyje (kredito palūkanų dydžio keitimo sąlygos, maržos didinimo ir mažinimo atvejai, su sutarties vykdymu, keitimu, nutraukimu susiję komisiniai atlyginimai ir kt.).

Penkta, siekiant palengvinti vartotojų galimybes keisti kredito davėją ir refinansuoti paskolą palankesnėmis sąlygomis kito kredito davėjo įstaigoje, įstatyme numatyta išankstinio kredito grąžinimo atveju maksimali kompensacijos kredito davėjui riba, taip pat numatyti atvejai, kada išankstinis kredito grąžinimas būtų nemokamas.

Šešta, įstatyme numatyta „kredito atostogų“ galimybė, t. y. atvejai, kai vartotojui susidūrus su finansinėmis problemomis ir susiklosčius išimtinėms aplinkybėms (nutraukus santuoką, mirus sutuoktiniui, tapus bedarbiu ar kredito gavėją pripažinus nedarbingu), jis galės atidėti įmokų mokėjimą kredito davėjui ne ilgesniam negu 3 mėn. laikotarpiui.

Galiausiai, įstatyme numatyta riboti netesybų, mokamų už pavėluotas įmokas, dydį iki 0,05 proc. pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną. Taip pat įstatyme siūloma detalizuoti atvejus, kada kredito sutartis gali būti vienašališkai kredito davėjo nutraukta.

Lietuvos bankas nenorintiems skolintis asmenims sukūrė nemokamą apsaugą „Stop vartojimo kreditams“. Lietuvos bankas nuo 2016 m. lapkričio 1 d. įsteigė Asmenų, dėl kurių pateikti prašymai neleisti jiems sudaryti vartojimo kredito sutarčių, sąrašą. Į šį sąrašą žmonės gali įsirašyti į nemokamai. Taigi „Stop vartojimo kreditams“⁶ paslauga leis apsaugoti nuo impulsyvių, neapgalvotų sprendimų, kurie gali turėti ilgalaikių pasekmių. Be to, į šį sąrašą asmuo gali būti įtrauktas ir teismo sprendimu, kai į jį kreipsis jo artimieji, globos institucija arba prokuroras. Jeigu vartojimo kredito davėjas kreditą tokiam asmeniui vis dėlto suteiks, sutartis bus laikoma negaliojančia, o kreditą suteikusiai bendrovei grės baudos. Į šį sąrašą asmuo įtraukiamas jo prašyme nurodytam, t. y. paties asmens pasirinktam, laikotarpiui arba teismo sprendime nurodytam laikotarpiui, o jei asmuo prašyme nenurodys konkretaus termino – dvejiems metams.

Vartotojų teisių apsauga

2016 m. trečiąjį ketvirtį į Lietuvos banką dėl ginčų kreiptasi mažiau kartų. Per ataskaitinį laikotarpį į Lietuvos banką vartotojai kreipėsi 51 kartą dėl su bankais kilusių ginčų. Antrąjį ketvirtį buvo kreiptasi 86 kartus. Dėl ginčo esmės buvo priimta 10 sprendimų: 1 atveju buvo iš dalies patenkinti vartotojų reikalavimai, 9 atvejais vartotojų reikalavimai buvo atmesti. Palyginti su antruoju ketvirčiu, kai buvo priimta 14 sprendimų dėl ginčų esmės, priimtų sprendimų skaičius sumažėjo. Pasiekus taikų susitarimą arba bankui patenkinus vartotojo reikalavimą, baigėsi 7 ginčai, t. y. taikiai buvo išspręsta daugiau ginčų nei antrąjį ketvirtį, kai taikiu susitarimu buvo išspręsti tik 2 ginčai.

Lietuvos bankas nagrinėjo grupinį *Nordea Bank AB Lietuvos filialo* klientų skundą dėl būsto kreditavimo sutarčių Šveicarijos frankais. Pareiškėjai teigė, kad bankas, pristatydamas galimybę gauti paskolą Šveicarijos frankais, reklaminiame lankstinuke informaciją apie šios valiutos kurso svyravimą pateikė tokiu būdu ir už tokį laikotarpį, kad sukeltų pareiškėjams įspūdį, neva Šveicarijos franko kursas yra labai stabilus ir svyruoja minimaliai. Jų tvirtinimu bankas taip pat neišaiškino valiutos kurso pasikeitimo rizikos. Atsižvelgdami į tai, pareiškėjai prašė įpareigoti banką perskaičiuoti paskolą eurais mokėjimo dienos kursu pagal pradinį Šveicarijos franko ir euro kursą nuo paskolos suteikimo dienos.

Įvertinęs šalių argumentus ir ginčo nagrinėjimo metu nustatytas aplinkybes, Lietuvos bankas nusprendė, kad vartotojų reikalavimai nepagrįsti. Bankas atskleidė valiutos kurso pasikeitimo riziką kaip esminę informaciją prieš sudarant būsto kreditavimo sutartis. Be to, banko pateikta informacija reklaminiame lankstinuke, nors ir nebuvo maksimaliai informatyvi, tačiau buvo teisinga ir pakankamai išsami tam, kad pareiškėjai, įvertinę visą gautą informaciją, priimtų sprendimą sudaryti sutartis ir suvoktų galimų padarinių riziką.

⁶ Plačiau apie „Stop vartojimo kreditams“ paslaugą skaitykite <http://www.lb.lt/sarasas>.

Priedas. Pagrindiniai bankų sektoriaus rodikliai

3 lentelė. Balanso ataskaitos pagrindiniai straipsniai

Eil. Nr.	Rodiklis	2015-10-01	2016-07-01	2016-10-01	Pokytis III ketv.	Pokytis per metus
		suma, mln. Eur			proc.	
1.	Turtas	23 043,7	23 893,4	24 754,0	3,6	7,4
1.1.	Skolos vertybiniai popieriai	1 654,8	1 604,4	1 634,2	1,9	-1,2
1.2.	Nuosavybės vertybiniai popieriai	45,4	47,8	49,2	3,0	8,3
1.3.	Išvestinės finansinės priemonės	134,1	147,9	133,2	-10,0	-0,7
1.4.	Grynieji pinigai	356,9	408,9	418,7	2,4	17,3
1.5.	Lėšos centriniuose bankuose	1 380,9	1 601,8	1 753,8	9,5	27,0
1.6.	Lėšos kredito įstaigose	2 373,9	2 098,3	2 339,4	11,5	-1,5
1.7.	Klientams suteiktos paskolos (su lizingu)*	16 076,8	17 609,6	18 080,4	2,7	12,5
	Klientams suteiktos paskolos (su lizingu) (koreguota pagal Danske Bank A/S parduodamą paskolų portfelio dalį)	16 557,5	-	-	-	9,2
1.7.1.	Valdžios sektoriaus institucijoms (su lizingu)	1 128,2	934,7	917,1	-1,9	-18,7
1.7.2.	Kitoms finansų bendrovėms (su lizingu)	168,3	532,1	550,3	3,4	226,9
1.7.3.	Ne finansų bendrovėms (su lizingu)	7 863,1	8 405,7	8 671,1	3,2	10,3
1.7.4.	Namų ūkiams (su lizingu)*	6 917,2	7 737,1	7 941,9	2,6	14,8
	Namų ūkiams (su lizingu) (koreguota pagal Danske Bank A/S parduodamą paskolų portfelio dalį)	7 397,9	-	-	-	7,4
1.7.4.1.	iš jų paskolos būstui įsigyti*	5 456,6	6 149,1	6 274,6	2,0	15,0
	iš jų paskolos būstui įsigyti (koreguota pagal Danske Bank A/S parduodamą paskolų portfelio dalį)	5 930,4	-	-	-	5,8
1.8.	Kitos turto pozicijos	1 021,0	374,6	345,1	-7,9	-66,2
	Kitos turto pozicijos (koreguota pagal Danske Bank A/S parduodamą paskolų portfelio dalį)	540,2	-	-	-	-36,1
2.	Įsipareigojimai ir nuosavybė	23 043,7	23 893,4	24 754,0	3,6	7,4
2.1.	Centrinių bankų indėliai	360,8	319,0	305,5	-4,2	-15,3
2.2.	Įsipareigojimai kredito įstaigoms	3 135,2	4 149,7	4 395,8	5,9	40,2
2.3.	Išvestinės finansinės priemonės	123,1	135,7	121,8	-10,3	-1,1
2.4.	Indėliai**	16 027,4	16 779,6	17 378,5	3,6	8,4
	Indėliai (koreguota pagal Danske Bank A/S parduodamą paskolų portfelio dalį)	16 193,7	-	-	-	7,3
2.4.1.	Valdžios sektoriaus institucijų	1 146,2	1 176,6	1 258,0	6,9	9,8
2.4.2.	Kitų finansų bendrovių	329,4	399,4	416,0	4,2	26,3
2.4.3.	Ne finansų bendrovių	4 840,9	4 751,2	5 224,7	10,0	7,9
2.4.4.	Namų ūkių**	9 710,9	10 452,3	10 479,8	0,3	7,9
	Namų ūkių (koreguota pagal Danske Bank A/S parduodamą paskolų portfelio dalį)	9 877,2	-	-	-	6,1
2.5.	Išleisti skolos vertybiniai popieriai	37,2	30,9	18,7	-39,4	-49,8
2.6.	Kitos įsipareigojimų pozicijos	835,2	402,4	384,9	-4,3	-53,9
	Kitos įsipareigojimų pozicijos (koreguota pagal Danske Bank A/S parduodamą paskolų portfelio dalį)	668,9	-	-	-	-42,5
2.7.	Nuosavybė	2 524,8	2 076,2	2 148,8	3,5	-14,9

Šaltinis: Lietuvos bankas.

*Paskolų statistika pateikiama taip, kaip ji atvaizduota bankų finansinėse ataskaitose, t. y. tuo ataskaitiniu laikotarpiu Danske Bank A/S Lietuvos filialo ketinta parduoti paskolų dalis priskirta prie turto, skirto parduoti. Šiuo atveju suma priskirta prie „1.8. Kitos turto pozicijos“.

**Indėlių statistika pateikiama taip, kaip ji atvaizduota bankų finansinėse ataskaitose, t. y. tuo ataskaitiniu laikotarpiu Danske Bank A/S Lietuvos filialo ketinta parduoti indėlių dalis priskirta prie įsipareigojimų, skirtų parduoti. Šiuo atveju suma priskirta prie „2.6 Kitos įsipareigojimų pozicijos“.

4 lentelė. Pelno (nuostolio) ataskaitos pagrindiniai straipsniai

Eil. Nr.	Rodiklis	2015-10-01	2016-07-01	2016-10-01	Pokytis III ketv.	Pokytis per metus
		suma, mln. Eur			proc.	
3.	Einamųjų metų pelnas	168,6	106,2	177,8	–	5,5
3.1.	Grynosios palūkanų pajamos	268,6	200,8	305,2	–	13,6
3.2.	Grynosios paslaugų ir komisinių pajamos	128,9	85,7	130,8	–	1,5
3.3.	Administracinės išlaidos	231,8	148,9	220,0	–	–5,1
3.4.	Paskolų ir gautinų sumų vertės sumažėjimas	20,4	21,0	24,8	–	21,3

Šaltinis: Lietuvos bankas.

5 lentelė. Kiti bankų veiklos rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklis	2015-10-01	2016-07-01	2016-10-01	Pokytis III ketv.	Pokytis per metus
		proc.			proc. p.	
4.	Kapitalo pakankamumo rodiklis	24,3	19,3	19,4	0,1	–4,9
5.	CET1 kapitalo pakankamumo rodiklis	23,9	19,1	19,0	0,0	–4,8
6.	Padengimo likvidžiuoju turtu rodiklis	–	–	231,8	–	–
7.	Sverto rodiklis	10,9	8,5	8,5	0,1	–2,4
8.	Grynoji palūkanų marža	1,56	1,74	1,73	0,0	0,2
9.	Turto grąža	0,98	0,91	0,99	0,1	0,0
10.	Nuosavybės grąža	7,97	12,19	12,37	0,2	4,4
11.	Efektyvumo rodiklis	53,9	45,4	45,5	0,1	–8,3
12.	Neveiksnių skolos priemonės*	5,7	4,7	4,2	–0,5	–1,5

Šaltinis: Lietuvos bankas.

*Rodikliai apskaičiuoti pagal faktines bankų pateiktas finansines ataskaitas, t. y. nekoreguoti dėl Danske Bank A/S Lietuvos filialo sandorio.